

Vráťme sa dopredu

Rastislav Nemec

Abstrakt: V mojom príspevku sa venujem transformácii regiónu horná Nitra po útlme baníctva, resp. ťažbe uhlia, konkrétne v meste Handlová, v ktorom žijem, z pozície mojej profesie (architekt, výtvarník, pedagóg). Spája sa to s radikálnymi zmenami. Hľadajú sa východiská, smerovanie, potenciál, limity, ambície, stratégie a vízie, nová identita. Tieto okolnosti vyžadujú aj zmeny myslenia, vnímania a citlivosti k prostrediu a verejnému priestoru. Je to spoluvytváranie nového, hlbšieho a uvedomelejšieho vzťahu, postoja a aktívneho prístupu k spoločnému a verejnému. Formou poskytovania informácií (poznávanie), ponukou, výberom a tiež tvorbou aktivít, rôznych podnetov, zážitkov či edukačných programov. Vzniká pocit spolupatričnosti a spoluzodpovednosti za spoločný priestor, t. j. tvoriť mestonázor – svetonázor. Akási resuscitácia genia loci či renovácia identity tvorenej stáročia. Prezentujem osobný autorský projekt (v spolupráci s mestskými inštitúciami), ktorý reaguje na danú situáciu, okolnosti, spoločenské dianie a zmeny konkrétnymi aktivitami a realizovaným i plánovaným programom. Tento projekt je otvorený, dlhodobý a nekonečný (trvalo udržateľný).

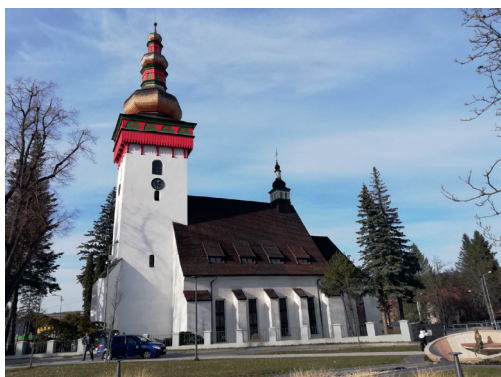
Kľúčové slová: transformácia – genius loci – udržateľnosť – identita – banícky región – horná Nitra.

Return forward

Abstract: In my contribution, I deal with the transformation of the Upper Nitra region after the decline of mining, respectively, coal mining, specifically in the town of Handlová, where I live, from the position of my profession (architect, artist, pedagogue). It is associated with radical changes. We are looking for starting points, direction, potential, limits, ambitions, strategies and visions, a new identity. These circumstances also require changes in thinking, perception and sensitivity to the environment and public space. It is the co-creation of a new, deeper and more conscious relationship, attitude and active approach to the common and the public matters. In the form of providing information (cognition), offer, selection and also the creation of activities, various stimuli, experiences or educational programmes. There is a feeling of belonging and co-responsibility for a common space, i.e. to form philosophy of city – philosophy of life. Some resuscitation of genius loci or a renovation of the identity being created for centuries. I present a personal author's project (in cooperation with municipal institutions), which responds to the situation, circumstances, social events and changes through specific activities and implemented and planned programs. This project is open, long-term and endless (sustainable).

Key words: transformation – genius loci – sustainability – identity – mining region – upper Nitra.

Život po uhlí. Aj takto by sa dali nazvať procesy a situácia po útlme baníctva a ukončení ťažby uhlia na hornej Nitre. Sú to reálne a radikálne skutočnosti, ktorými prechádza tento región v súčasnosti. Realita, o ktorej treba uvažovať a riešiť ju. Transformácia regiónu prináša teda zmenu. Hľadajú sa východiská a smerovanie. Analyzuje, mapuje a prehodnocuje sa potenciál, limity a ambície. Tvorja sa stratégie a vízie. Je to hľadanie nového života, novej identity. Táto situácia je spojená aj so zmenou myslenia, vnímania a citlivosti k prostrediu či verejnému priestoru. Je to tvorenie nového, hlbšieho a uvedomelejšieho postoja, prístupu a vzťahu k spoločnému, verejnému. Je to o poskytovaní informácií, ponuke a výbere, tvorbe aktivít, podnetov a pod. Vytvárať mestonázor – svetonázor. Spoluvytvárať zdravé povedomie, hrdosť, spolupatričnosť, úctu a spoluzodpovednosť. Je to o renovácii či resuscitácii identity a komunitnej spokojnosti. Sú tu však skutočnosti, s ktorými je možné narábať okamžite a robiť tak postupne prvé reálne kroky. Jeden z nich je aj tento projekt, ktorý reflektuje a reaguje na transformačné zmeny a procesy. Je osobnou a spontánnou autorskou reakciou a iniciatívou.

Obr. 1-3: významné stavby Handlovej: kostol sv. Kataríny, klenbový kamenný most, vežička (sorela). Zdroj: R. Nemec.

Najvýraznejším prvkom každého osídlenia, mesta či krajiny je architektúra. Na nej je postavený aj tento projekt, resp. jeho prvá fáza – séria. Architektúra spoluvytvára identitu mesta, jeho charakter, genius loci. Robí ho príťažlivým, viac alebo menej atraktívnym. Architektúra je médium, ktoré najviditeľnejšie reflektuje sociálnu a kultúrnu štruktúru prostredia a výrazne definuje spojenie hmotného s duchovným. Silne stimuluje správanie a život ľudí. Architektúra poskytuje kľúčové atribúty

identity, ako sú rôznorodosť, vitalita a autentickosť. Zámerom tohto projektu je dostať do širšieho povedomia verejnosti architektonické stavby, vzbudiť záujem o hodnotné skutočnosti, čo pre domorodca znamená pestovať zdravé sebavedomie a hrdosť a pre návštevu pozornosť, úctu, uznanie a príťažlivosť. Návrh obsahuje kolekciu dvanástich ikonických stavieb mesta Handlová s lokálnym presahom. Implementované a prezentované sú prostredníctvom štandardných informačno-propagačných prostriedkov, nástrojov a materiálov. Táto kolekcia teda obsahuje grafické vizualizácie dvanástich architektonických objektov, ktoré dávajú tomuto mestu výrazný charakter a presahujú hranice lokálnosti. Projekt tvorí taktiež súčasť širšieho strategického rozvoja cestovného ruchu. Tieto pamiatky sú výtvarne graficky spracované tak, aby vyobrazenia jednotlivých objektov – stavieb bolo možné aplikovať v rôznej mierke a farebnosti v čo najširšom využití (potlač na tričká, dezén tašky, odznaky a pod.). Tiež modifikovať ich v rôznych kontextoch. Adaptabilnosť nápadu – myšlienka sa dá tiež spracovať do rôznych komunikačných kanálov. Vizualne sú spracované grafickou redukciou do polohy značky – loga. Aktuálne sa pracuje na tematickej printovej mape a pohľadniciach. Zámerom je teda postupne vyvolať záujem o minulosť a o vývoj násilne prerušený minulým režimom, ako aj hlbší kontakt s kultúrnym dedičstvom. Budovanie nového, iného imidžu ako baníckeho. Táto pilotná séria – kolekcia (HAIKONY) je prvou z radu ďalších, ktoré môžu tematicky mapovať napríklad prírodno-geologické zaujímavosti, osobnosti a pod. V určitom horizonte by mohla táto iniciatíva vyústiť do novej komplexnej modernej jednotnej vizuálnej identity a loga mesta. Taktiež i redizajnu informačno-orientačného systému mesta alebo mestského mobiliáru (detské ihriská, oddychové prvky vo verejnom priestranstve). V projekte sa snažím naznačiť cestu, ako by mohol tento systém a proces vyzeráť. Súčasťou propagácie, informovanosti a prezentácie tohto projektu by mali byť tiež rôzne sofistikované, edukačné, kreatívne a hravé aktivity. Od workshopov cez videoprojekcie, 3D mapping, svetelné inštalácie alebo hudobno-pohybové intervencie a performancie, aby bol objekt spojený so živým zážitkom. Projekt by sa rozvíjal prizývaním umelcov s kreatívnym, experimentálnym, novátorským prístupom, pracujúcimi s novými médiami a vyjadrovacími spôsobmi. Týmto spôsobom by prebiehalo objavovanie svojho mesta zážitkovými aktivitami, keďže náš mozog si pamäta skôr príbehy. Ďalšou aktivitou sú voľné alternatívne, edukačné programy pre školy (učebné osnovy, workshopy atď.). Alebo tiež urbanwalks, čiže prehliadky mesta, komentované a vedené vybranými deťmi (čím sa ponúka možnosť pracovať s najmladšou generáciou). Pestovať v nich vzťah k nadčasovým a trvalým hodnotám. Snahou a úsilím tohto projektu je vytvárať tiež rôzne situácie a príležitosti pre iné, nové zážitky pre široké laické publikum a vplývať tak na kolektívne vedomie a postupnú premenu, ktorá by znamenala vykročenie z lokálneho, priemerného a provinčného. Neuhýbať do kliše, rutiny a periférneho gýču pod tlakom mainstreamu či zlého všeobecného vkusu deformovaného médiami či nekompetentnými rozhodnutiami „mocných“. Koncept tohto projektu je otvorený, široko aplikovateľný a nekonečný proces (cesta), dlhodobý až trvalý.

Obr. 4: Aplikácia vizuálnej identity
na odznaky.
Zdroj: R. Nemec.

Obr. 5: Aplikácia vizuálnej identity na
tričku.
Zdroj: R. Nemec.

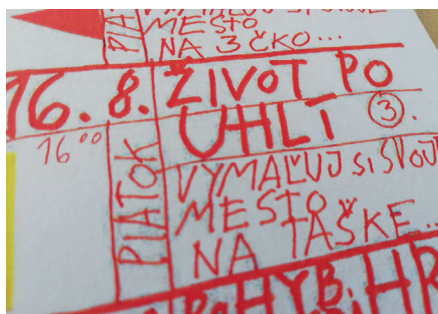

Obr. 6: Aplikácia vizuálnej identity na
novoročenky.
Zdroj: R. Nemec.

Obr. 7-9: Aplikácia vizuálnej identity
na tašky.
Zdroj: R. Nemec.

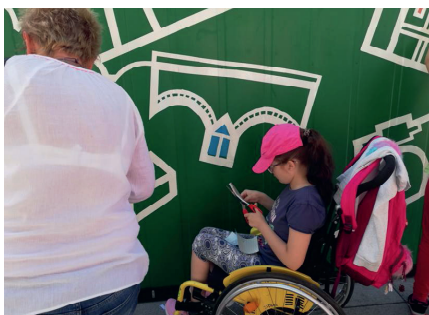
Obr. 10: Tvorivé dielne – plagát.
Zdroj: R. Nemec.

Obr. 11: Tvorivé dielne s drewnou survinou
(Vráťme sa dopredu). Zdroj: R. Nemec.

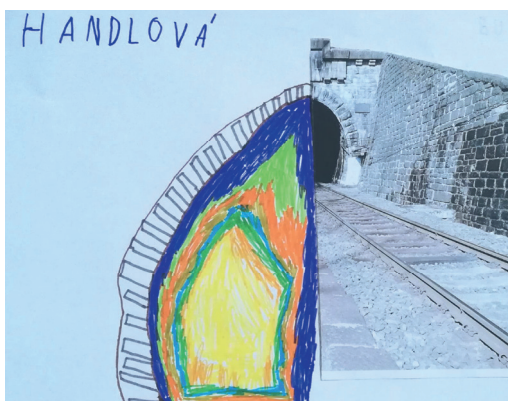
Obr. 12-13: Tvorivé dielne s drewnou survinou (Vráťme sa dopredu). Zdroj: R. Nemec.

Obr. 14-15: Tvorivé dielne – Kratochvíľky. Zdroj: R. Nemec.

Obr. 16-17: Tvorivé dielne – vymaľuj si svoje mesto na tričko. Zdroj: R. Nemec.

Obr. 18-22: Tvorivé dielne – pohľadnice.
Zdroj: Rastislav Nemec.

Akad. arch. Rastislav Nemec
Duklianska 34/4, 972 51 Handlová
E-mail: vratmesadopredu@gmail.com

Autor príspevku je zároveň autorom projektu HAIKONY s veľkým potenciálom oslovit' obyvateľov mesta a vytvoriť si vzťah k jeho minulosti a pamiatkam. Sám pracuje s deťmi, ktoré cez HAIKONY objavujú mesto Handlová ako svoj domov so zaujímavou identitou.